

A Diszkalkulia Pedagógiai Vizsgálat (DPV) és a Test Diagnostique des Compétences de Base en Mathéma (TEDI-MATH) gyógypedagógiai szempontú összehasonlítása (4. rész)

LÁZ CSABÁNÉ (1) – DÉKÁNY JUDIT (2)

zajerszilvia@gmail.com, elte.gyoszi@gmail.com

Absztrakt

Jelen tanulmány az ELTE Gyakorló Országos Pedagógiai Szakszolgálat Diszkalkulia munkaközösség standardizáló munkájának egyik feladatát, a magyar DPV és a belga eredetű, német területen is standardizált TEDI-MATH mérőeljárások gyógypedagógiai szempontú összehasonlítását tartalmazza. Bemutatja a két, diszkalkuliát előrejelző, ill. a tanulási zavart diagnosztizáló teszt azonos, részben azonos és különböző területeit, indokolva a DPV koncepciója alapján az egyezéseket és eltéréseket. Esetfeldolgozások kapcsán százalékos teljesítményszámításokkal veti össze a tesztekkel végzett méréseket, részletezi az összefüggéseket és a mérések terápiarelevanciára vonatkozó tapasztalatait.

Kulcsszavak: mérőeljárások a matematikai képességek elmaradó fejlődésére, diagnosztizálási koncepciók, az összehasonlítás konzekvenciái

1. A két teszt általános összevetése

A Diszkalkulia Pedagógiai Vizsgálata (a továbbiakban DPV) és a Test Diagnostique des Compétences de Base en Mathéma (a továbbiakban TEDI-MATH) a számolási problémák, legfőképp a diszkalkulia diagnosztizálására készült tesztek. A DPV a Dékány–Juhász által kidolgozott vizsgálati módszer modernizált és standardizált változata, a TEDI-MATH (VAN NIEUWENHOVEN – GERGOIRE – NOEL 2009) Belgiumban kidolgozott, több nyelven is megjelent teszt. A két vizsgálati eljárás között hasonlóságok és eltérések, közös és eltérő területek vethetők össze (l. 1.1–1.3. alpontok).

1.1 Összehasonlítás a tesztek felépítése szerint

A jelölések értelmezése: + szerepel, – nem szerepel, +/- részben szerepel

DPV vizsgált területek	TEDI-MATH-ban szerepel	TEDI-MATH vizsgált területek	DPV-ben szerepel
Bevezető beszélgetés Saját adatokra vonatkozó ismeretek	–	–	+
1. Tájékozódás (1.1–1.4.) Relációk alkotása saját testen, térben, síkban, időben Relációs szókincs /grammatika használata Bal-jobb differenciálás Tájékozódás számok között	– – – +	1. Számlálási elvek (1.1–1.7.) Számlálás növekvő sorrendben (maximum 31-ig) Számlálás felső határig Számlálás alsó határtól Számlálás alsó és felső határral Továbbszámlálás megadott elemszámmal Számlálás visszafelé Számlálás kettesével, tízesével	+ – + – – + +/-
2. Számfogalmat megalapozó képességek/készségek/ismeretek (2.1–2.7.) Számlálás korosztálynak/osztályfoknak megfelelően egyesével, tízesével, százasával növekvő és csökkenő sorrendben Mennyiségállandóság Számemlékezet Globális mennyiségfelismerés Számnév-mennyiség egyeztetése Számszimbólum felismerése Matematikai alapfogalmak Számnév-számjegy egyeztetés Mennyiségi relációk szóban és írásban Helyi érték (megnevezés, értelmezés pénzanalógiával, játékpénzzel) <i>Kiegészítő feladatok:</i> Páros, páratlan számok Számszomszédok Mennyiségi relációk megfogalmazása	+/- + – + + + – +/- + – – –	2. Megszámolás (2.1–2.7.) Halmaz elemeinek megszámlálása, halmaz összetett elemszámának megnevezése Két azonos számú mennyiség létrehozása Számlálási stratégia végkövetkeztetéses alkalmazása	+ + +/-
3. Pótlás, bontás, alapműveletek (3.1–3.4.) Pótlás, bontás 5–10-es körben cselekvéssel, szóban Hozzátevés/összeadás, elvétel/kivonás szóban és írásban, analógiák, közelítő számolás korosztálynak/osztályfoknak megfelelő számkörig	+/- +/-	3. Számfeldolgozás (3–12.) Döntés arról, hogy a jel arab szám-e vagy sem Arab számok nagyság szerinti összehasonlítása Döntés arról, hogy a szó számnév-e vagy sem Döntés arról, hogy szintaktikai-	+ + –

Szorzás, bennfoglalás szóban és írásban, osztályfoknak megfelelően Írásbeli műveletek	+/- -	lag a számnév helyes-e vagy sem Számnevek nagyság szerinti összehasonlítása A tízes számrendszer – reprezentáció pálcikákkal A tízes számrendszer – lapocskákkal reprezentálva A tízes számrendszer – egyesek, tízesek, százask helyének felismerése Átkódolás – számjegyek írása diktálás után Átkódolás – számok olvasása	- + - + + + +
4. Szöveges feladatok Hozzátevést, elvételt/összeadást, kivonást, szorzást, bennfoglalást tartalmazó egyszerű szöveges feladatok Többszörös összeadást, fordított szövegezést tartalmazó szöveges feladatok	+ -	4. Numerikus koncepciók felhasználása (13–18.) Nagyság szerinti rendezés – fák Nagyság szerinti rendezés – számok Nagyság szerinti osztályozás Mennyiségállandóság Numerikus inklúzió A számok bontása	- - - + + +
5. Matematikai–logikai szabályok Sorozatok (manipulatív szinten/szám-sorokkal) Analógiák	- -	5. Számтан (19–26.) Tárgyak képeiivel történő számolás Összeadás Összeadások pótlással Kivonás Kivonások pótlással Szorzás Szöveges feladatok Számítási koncepciók ismerete	- + + + + + + +/-
6. Aritmetikai tények, szabályok	-	6. Számolási módszerek approximatív nagyság szerinti összehasonlítása (27–28.) Megközelítő nagyság szerinti összehasonlítás – pontmennyiségek Megközelítő nagyság szerinti összehasonlítás – numerikus távolság	+ +

1.2. Összehasonlítás a tesztek közös területei szerint

Közös területek	DPV	TEDI-MATH
Tájékozódás számok között	1. Tájékozódás Tájékozódás számok között (1.4.)	6. Számolási módszerek approximatív nagyság szerinti összehasonlítása Megközelítő nagyság szerinti összehasonlítás – numerikus távolság (28.)
Számlálás	2. Számfogalmat megalapozó képességek/készségek/ismeretek Számlálás korosztálynak/osztályfoknak megfelelően egyesével, tízesével, százasaival növekvő és csökkenő sorrendben (2.1.)	1. Számlálási elvek Számlálás növekvő sorrendben (maximum 31-ig) (1.1.) Számlálás alsó határtól (1.3.) Számlálás visszafelé (1.6.) Számlálás tízesével (1.7.)
Mennyiségállandóság	2. Számfogalmat megalapozó képességek/készségek/ismeretek Mennyiségállandóság (2.2.) <i>Eszközök:</i> Óvoda: halak-kukorica Iskola: korongok <i>Elhelyezés:</i> – alaphelyzet, – távol, – közel, – piros-kék, – torony, – véletlenszerű	4. Numerikus koncepciók felhasználása Mennyiségállandóság (16.) <i>Eszközök:</i> Fakorongok <i>Elhelyezés:</i> – Azonos elemszámú két sor azonos elhelyezésben, – közel-távol elhelyezésben, – sorban-halomban elhelyezésben
Számnév-mennyiség egyeztetése	2. Számfogalmat megalapozó képességek/készségek/ismeretek Számnév-mennyiség egyeztetése (2.5.1. Ovi1., Ovi2., Isk1.)	2. Megszámolás Halmaz elemeinek megszámlálása, halmaz összegzett elemszámának megnevezése (2.1–2.5.)
Számszimbólum felismerése	2. Számfogalmat megalapozó képességek/készségek/ismeretek Számszimbólum felismerése (2.5.2. Ovi1., Ovi2., Isk1.)	3. Számfeldolgozás Döntés arról, hogy a jel arab szám-e vagy sem (3.)
Számnév-számjegy egyeztetése	2. Számfogalmat megalapozó képességek/ készségek/ ismeretek Számnév-számjegy egyeztetése (2.5.)	3. Számfeldolgozás Átkódolás – számjegyek írása diktálás után (11.) Átkódolás – számok olvasása (12.)
Mennyiségi relációk szóban	2. Számfogalmat megalapozó képességek/készségek/ismeretek Mennyiségi relációk szóban (2.6.) Mennyiségi relációk megfogalmazása (3. Kiegészítő feladat)	3. Számfeldolgozás Arab számok nagyság szerinti összehasonlítása (4.) Számnevek nagyság szerinti összehasonlítása (7.)

Ugyanannyi létrehozása	2. Számfogalmat megalapozó képességek/készségek/ismeretek Mennyiségfogalmak, mennyiségi relációk cselekvésben (2.6.2. Ovi1., Ovi2., Isk1.)	2. Megszámolás Két azonos számú mennyiség létrehozása (2.6.)
Helyiérték-fogalom	2. Számfogalmat megalapozó képességek/készségek/ismeretek Helyiérték-fogalom (2.7.1., 2.7.2., 4. Kiegészítő feladat)	3. Számfeldolgozás A tízes számrendszer – reprezentáció pálcikákkal (8.) A tízes számrendszer – lapocskákkal reprezentálva (9.) A tízes számrendszer – egyesek, tízesek, százask helyének felismerése (10.)
Bontás 5-ös, 10-es számkörben szóban	3. Pótlás, bontás, alapműveletek Pótlás, bontás 5-ös, 10-es számkörben, szóban (3.1.)	4. Numerikus koncepciók felhasználása A számok bontása (18.)
Összeadás, kivonás szóban Közelítő számolás	3. Pótlás, bontás, alapműveletek Összeadás, kivonás szóban (3.2.1., 3.2.2.)	5. Számтан Összeadás (20.) Kivonás (22.)
Szorzás szóban	3. Pótlás, bontás, alapműveletek Szorzás, bennfoglalás (3.3.)	5. Számтан Szorzás (24.)
Szöveges feladatok	4. Szöveges feladatok	5. Számтан Szöveges feladatok (25.)
Numerikus inklúzió	1. Tájékozódás Tájékozódás a számok között (1.4.) 2. Számfogalmat megalapozó képességek/készségek/ismeretek Mennyiségi relációk (2.6.) 3. Pótlás, bontás, alapműveletek Szorzás, bennfoglalás (3.3.) 4. Szöveges feladatok Bennfoglalást tartalmazó szöveges feladat	4. Numerikus koncepciók felhasználása Numerikus inklúzió (17.)
Számítási koncepciók ismerete	6. Aritmetikai tények, szabályok (adott feladatpárokánál) 3. Pótlás, bontás, alapműveletek Szorzás, bennfoglalás (3.3.)	5. Számтан Számítási koncepciók ismerete (26.)

A TEDI-MATH a DPV-ben szereplő 20 vizsgálati területet nem, vagy csak részben tartalmaz, míg a DPV a TEDI-MATH-ban szereplő 13 vizsgálati területet nem, vagy csak részben tartalmaz.

A TEDI-MATH nem/részben tartalmazza (a DPV feladatainak sorrendjében, főbb területek):

- A matematikatanulást megalapozó, **térben, síkban, időben való tájékozódás, relációs szókincs** mérését, megfigyelését.

A DPV ezeket a területeket több szubtesztben is vizsgálja, hiszen biztos irányfelismerés szükséges például a számjegyek helyes felismeréséhez, differenciálásához, a műveletvégzés megfelelő irányban történő elvégzéséhez (DÉKÁNY–JUHÁSZ 2000), vagy a számegegyenesen történő haladáshoz, eligazodáshoz (DEHAENE 2003; MÁRKUS 2007). A relációs szókincs ismerete, biztonságos alkalmazása nélkül a téri helyzetek, a számok, mennyiségek egymáshoz való viszonyának megfogalmazása problémás lehet. A tesztben az irányok differenciálásának nyomon követése mindvégig fontos megfigyelési szempont (pl. korongok kirakása, helyi érték megnevezése, műveletek elvégzésének iránya). Az időben való tájékozódás a számoláshoz szükséges részfeladatok egymásutániségában, szerialitásában is fontos szerepet játszik (procedurális eljárás).

- **A számlálás** feladatsort részben tartalmazza: eltér a két teszt között az adott számkör és a feladat típusa. A TEDI-MATH elsősorban 10-es, 20-as számkörben számláltat egyesével maximum 31-ig, illetve tízesével 100-as számkörön belül, míg csökkenő sorrendben 20-as számkörön belül marad. A TEDI-MATH 20-as számkörön belül a felső és az alsó-felső határ megadását tartja fontosnak, amely a rövid távú emlékezet gyengébb működése esetén sikertelen megoldáshoz vezethet. A tesztben pontozáskor a hibázás érvényesül, de annak okát nem elemzi.

A számlálás a DPV szerzői által fontosnak tartott, a nyelvfejlődéshez kötött egyik legfontosabb számköri ismeret (JÁRMI 2012). A teszt a mechanikus számlálást fokozatosan bővülő számkörökben méri korcsoportnak/osztályfoknak megfelelően, növekvő és csökkenő sorban. Kiemelten koncentrálna a számnevek sorrendjének automatizálódására, a számkörátlépésekre, majd több szempontú hibaelemzést végez a tévesztések feljegyzése alapján (pl. számnevek ismerete, a mechanikus számlálás konkrétumhoz, számok konzekvens kihagyása, felcserélése/a számnevek sorrendje véletlenszerű, iránytévesztés növekvő/csökkenő sorban).

- **Számemlékezet** mérését, bár a teszt kézikönyvében az *Elméleti alapok* című fejezet *Nem-numerikus kognitív funkciók, amelyek a számfeldolgozás és számolás fejlődését befolyásolhatják* alfejezetében említésre kerül a munkamemória, a vizuális, térbeli képességekkel együtt.

A DPV fontosnak tartja a számemlékezet megfigyelését, hiszen ez szerepet játszik a számfeladatok megoldásában, például a maradék megtartásakor vagy tízes átlépésnél (DÉKÁNY–JUHÁSZ 2000). A terápiarelevancia szempontjából több információt is nyújt a gyerekekről: „A számemlékezeti teljesítményt (fonológiai hurok, ill. fonológiai tár) ronthatja a beszédpercepció, ill. az akusztikus differenciáló képesség gyengesége is, mely a számfeldolgozás sajátosságával (auditív bemenet) függ össze (pl. a hasonló hangzású egy-négy-hét számnevek tévesztése). A fordított számterjedelem próbája – a verbális információ rövid idejű tárolásán túlmenő-

en – a munkamemória központi végrehajtó rendszerének (mentális manipuláció) a működését terheli leginkább.” (BADDELEY 2001, idézi CSONKÁNÉ–DÉKÁNY 2013)

– A **globális mennyiség felismerését:**

A DPV-ben ez a terület külön alpontként szerepel (óvodáskorban tárgyképekkel, korongképekkel is, majd saját testen), hiszen az a legtöbb gyermeknél a műveletvégzés fejlődési folyamatában is nagy szerepet játszik (DÉKÁNY–JUHÁSZ 2000). A globális mennyiségfelismerés az egész vizsgálat közben megfigyelésre kerül (eszközhasználat interiorizálódása műveleteknél).

– Az **írásbeli relációalkotást:**

A DPV külön feladatcsoportot tartalmaz a **relációk írásbeli megállapításához**. Pontszámmal értékeli a relációs jel alkalmazását, a matematikai szimbólum tartalmi azonosítását, iránybeli elhelyezését – bár a Mennyiségi relációk alpont legfőképp az analóg mennyiségrendszer működését méri (amelyben kevésbé meghatározó diagnosztikus szempont az írásbeli jelölés) (CSONKÁNÉ–DÉKÁNY 2013).

– A **matematikai alapfogalmak ismeretét.**

A DPV alaposan körüljárja óvodáskorban a (sok-keves-semmi, több-kevesebb-ugyanannyi) kifejezések megfelelő értelmezését és megnevezését, továbbá a fogalmi kialakulás szempontjából fontos ellentétpárokat, színeket, főfogalom-megnevezést is.

– A **páros-páratlan fogalmát** és a **számszomszédok** ismeretét.

A DPV-ben ezek a területek – tekintettel a gyermek fáradékonyságára – kiegészítő feladatként szerepelnek. A számszomszédok ismerete a műveletvégzéshez fontos számköri ismeret. A kisebb és nagyobb számszomszédok meghatározásakor a számok összehasonlítására (mentális számegyenes), valamint a számsorban való tájékozódásra van szükség. A DPV a szelektív terhelés érdekében (KRAJCSI 2005) nem terheli a verbális munkamemóriát, ezért vizuális megerősítést alkalmaz. A számszomszédok ismeretét befolyásolják az iskolai tanulmányok is (CSONKÁNÉ 2013).

– A **pótlás, bontás cselekvésben** feladatsort. A TEDI-MATH a pótlást, bontást vizuális megerősítéssel, számfeladatként tárja a gyerekek elé.

A DPV-ben cselekvéses és szóbeli formában kerül értelmezésre, így nem szükséges a nyitott mondatok írásbeli modellezése, figyelembe véve azok értelmezésbeli nehézségeit (szelektív terhelés; formális tanulás esetleg helytelen módszertannak elkerülése).

– Az **analógiák** felismerését, alkalmazását képsorban/számoláskor:

Ez a gondolkodási művelet az óvodás korcsoportnak készített DPV-ben képek segítségével kerül megfigyelésre, míg az iskolás korosztály esetében a számlálást és a fejben számolást mérő feladatok között kerül előtérbe. A DPV szerzői szerint az analógiás gondolkodás fejlettségi szintje a tanítás-tanulás (taníthatóság, gyakorlási transzfer) folyamatában meghatározó tényező.

– A **műveletek lejegyzését:**

A DPV a matematikai szimbólumok alkalmazásának esetleges nehézségeit is vizsgálja (például hibás a művelet lejegyzése, kiolvasása; helytelen a műveleti jel tartalmi azonosítása), tekintettel az elvonatkoztatás és szimbólumazonosítás fontosságára a matematika tanulása során.

– A műveletvégzésen belül a **bennfoglalás** területét:

A DPV megfelelő iskolafoktól a törzsfeladatok között tartalmazza a bennfoglalás értelmezését (amely megfelelő numerikus inklúziót igényel), a bennfoglaló tábla rögzítésének állapotát (verbális terület szerepe), a szorzás és bennfoglalás közötti kapcsolat értését (műveletek összefüggése, inverzitás).

– **Az írásbeli műveletvégzés** feladatsort:

A DPV megfigyeli az osztályfoknak megfelelő műveletvégzés módját (procedúrát) is. Procedurális deficit esetében az eljárás begyakorlása és alkalmazása, a műveleti irány kijelölése, a műveletvégzés sorrendjének megtartása, részeredmények megjegyzése, illetve síkbeli elhelyezése okoz leginkább gondot (POLGÁRDI 2015).

– A **matematikai-logikai szabályok** felismerését és követését:

A DPV óvodáskorban ezt manipulatív szinten, míg iskoláskorban számok között nézi, mivel a matematika tanulása során a végrehajtó funkció megfelelő működésére, és jó szabályfelismerő és -megtartó képességre van szükség.

– Az **aritmetikai tények, szabályok** felismerését kis számkörben, valamint nem vizsgálja számoláskor az eszközhasználat jelenlétét, fejlettségi szintjét, az előhívás módját.

A DPV a szakemberek több évtizedes diagnosztizáló és terápiás tapasztalatára építve fontosnak tartja mindezek megfigyelését, különösen tízes számkörben (számfogalmak fejlettségi, érettségi szintje).

A DPV nem/részben tartalmazza (a TEDI-MATH feladatainak sorrendjében, főbb területek):

– A **számlálások** során **alsó és felső határ** megadását:

A DPV a számlálási határok megadását nem alkalmazza, mert így nem a feladat céljának adekvát információ derülne ki a gyermek megoldásából (a fentiekben már említettek szerint az a tapasztalat, hogy a munkamemória gyengébb működése befolyásolja a teljesítményt).

– A **kettesével való számlálást:**

A DPV, éppen a tízes számrendszerből adódóan egyesével és tízesével számláltat (tízes-, százszámváltások), a kettesével való számlálás, „lépegetés” a *Megfigyelés számolási technika (módszer és eszköz) szempontjából* részben kerül megfigyelésre.

– **Számlálási stratégia végkövetkeztetési alkalmazását:**

A DPV alapján a feladat leginkább a mennyiségállandóság körébe sorolható, de a DPV nem vár el indoklást.

- A **számnevek felismerését és szintaktikailag helyes voltuk megállapítását**:

A terület vizsgálata német nyelvből adódik, a magyar nyelv sajátossága miatt ez a feladategyüttes más módon értelmezhető. A DPV hibatípusként értékeli a számzavak hibás ismeretét, használatát (pl. „tizentíz”).

- A három, **nagyság szerinti rendezést** tartalmazó feladatot, amely a TEDI-MATH-ban sem az alapvizsgálatok közé tartozik.

1.3. Összehasonlítás elméleti háttér, vizsgálati alapelvek, módszer szerint

- Mindkét teszt a legújabb **kognitív és neuropszichológiai ismeretekre** támaszkodik.
- Mindkét teszthez **szükséges** diagnosztikai szempont az **intelligencia mérése**.
- A TEDI-MATH nem tantervi irányultságú diagnosztikus eszköz, míg a DPV figyelembe veszi a **tanult ismereteket**, azokat nem haladja meg (formális tanulás során szerzett elmaradó tudás elkülönítése).
- A DPV-ben **kiegészítő vizsgálatok** is találhatóak, amelyek felvétele nem kötelező, de ajánlott a teljes kép kialakításához. A kiegészítő feladatok szöveges értékelést kapnak. A TEDI-MATH-ban minden korcsoportra van egy alapvizsgálat (amely felvétele kötelező), valamint egy teljes vizsgálat. A teszt mind az alap-, mind a teljes vizsgálatot pontszámmal értékeli.
- A DPV **tesztfelvételi ideje** függhet az adott korcsoporttól és a gyermek munkatempójától, fáradékonyságától, így előfordulhat, hogy két ülésben szükséges a vizsgálatot végezni. A TEDI-MATH iskolás változatának felvételére a teljes vizsgálat esetén 70 percet, az alapvizsgálat esetén 45 percet jelölnek meg a tesztben, de itt is gyakran hosszabb időre volt szükség a teszt felvételekor.
- Mindkét tesztben **féléves bontásban** történik a **mérés**, az óvoda utolsó évét megelőző nevelési év második félévétől. A TEDI-MATH a harmadik osztály első félév végéig mér, míg a DPV a negyedik osztály végéig. Az **úrlapok** a DPV-ben félévenkénti felosztásban külön-külön használandók a korcsoportnak/osztályfoknak megfelelően, míg a TEDI-MATH-ban azonos az úrlap, jelölve feladatonként a kezdő korcsoportot.
- A TEDI-MATH pontozás alapján értékelhető, amely során a nyerspontok átváltása és azok értékelőlapon táblázatba való beírása szükséges. A kapott értékeket százalékos táblázatban jelöli, amely segít a gyermek aktuális állapotának megismerésében. Itt a százalékos arány figyelembevételét javasolják: figyelmeztető jellegű, vagy komoly képességgyengeséget jelez. A DPV korcsoportonként/osztályfokonként külön értékelőlappal dolgozik, amely a pontozáson kívül tartalmaz **minőségi** („Jellemző” – „Nem jellemző”) és **szöveges értékelési** módot is. A különböző értékelési módok, megfigyelési szempontok a vizsgálatvezető észrevételeinek rendszerezéséhez adnak támpontot, feladatonkénti felsorolással. Ezek az értékelések a részképességek állapotának feltérképezésében segítenek, és árnyaltabb diagnosztizálást, a komplex megfigyelést teszik lehetővé.

- A feladatok adásakor a DPV több segítséget nyújt a gyermeknek, amelyekkel leginkább a nyelvi, figyelmi-émlékezeti, munkamemóriabeli gyengébb képességeket, működést, ezáltal a pontosabb differenciáldiagnosztikát segíti meg. A DPV egyik legfontosabb alapelve a **dinamikus értékelés** (POLGÁRDI 2015), amelynek eszköze a teszt során az objektív értékelést nem befolyásoló, ám a feladat teljes elvégzését lehetővé tevő **megsegítés** – a **tesztfelvevő** aktív **közreműködésével**, irányításával. A segítségadás a szorongás oldását is szolgálja.
- A TEDI-MATH-ban több feladat esetében van lehetősége a gyerekek próba-szerencse módon a feladat jó megoldására. Ez a valós ismeret feltérképezését nehezíti, hiszen 5 hiba után szükséges csak megállni a feladatokban. Tehát ha a 20 feladtból minden 5. megoldás jó, akkor is végig kell haladni a feladatokon, holott nagy valószínűséggel „nem valós” ismeret áll a megoldások mögött.
- A DPV-ben a vizsgálatvezető gyógypedagógiai szempontú megfontolásból kiindulva és az objektív mérés érdekében **nem mér reakcióidőt** (idői teljesítményszorongás okozta alulteljesítés kiküszöbölése). A számfogalmi szintek megállapításakor azonban fontos szempont a gyermek műveletvégzésének tempója, amelyet a gyermek **saját pszichomotoros tempójához** szükséges hasonlítani a minőségi elemzés során. Az intelligenciamérő tesztekben célzott próbák is segítik az összehasonlítást (pl. WISC-IV. Feldolgozási sebesség). A TEDI-MATH-ban egyes feladatokat időre kell végezni, amely az értékelőtáblázatba értékpontra átszámítva is bekerül.
- A DPV a korábbi vizsgálati változathoz képest a perszeverálás elkerülése érdekében több **eszközre** támaszkodik (pl. halak, békák, képek, kutya, előrajzolt lapok, képsorozatok, tesztfüzet), elsősorban az óvodás korosztály esetében – később az eszközök száma fokozatosan csökken (pl. korongok, játékpénz, előírt feladatok, ceruzák, üres lap, tesztfüzet). A TEDI-MATH-ban tesztfüzetek, korongok, pálcikák, képek, boríték segítik a szemléltetést.

2. A kapott eredmények összehasonlítása

Jelen tanulmány százalékos teljesítményarányokkal tesz összehasonlítást, a cikknek nem feladata a sztenderd adatok szerinti feldolgozás.

A TEDI-MATH-ban a C-értékek 5-ös középértékkel és 2-es szórással szemléltetik a mérési eredményeket. A C-normákat akkor alkalmazzák, ha a hozzá tartozó nyersérték-tartomány maga kevésbé differenciált. A C-értékek kiszámítására csak az alapvizsgálati anyag altesztjeiben van lehetőség, a teljes vizsgálati anyag kiegészítő altesztjeihez százalékos rangsorokat adnak meg.

A DPV nyerspontjait az összehasonlítás érdekében szintén **százalékos arányban viszonyítottuk** (l. az alábbi esetfeldolgozások táblázatait, *két gyermek* teljesítményét részletes elemzéssel).

2.1. Egy nagycsoportos óvodás gyermek első félévi vizsgálatának eredményei, elemzések

A gyermek egy fővárosi integráló óvodába jár. Fejlődése megfelelő volt, anamnézisében terhelő adat nem szerepel. Intellektusa átlagos. Mozgása összerendezett, beszéd- és nyelvi fejlettsége ép, korának megfelelő, jobbkezes. Szociális státusza átlagos.

A gy. neme	Korcsoport	DPV	Értelmezés	TEDI-MATH Alapvizsgálat	Értelmezés	TEDI-MATH Teljes vizsgálat kiegészítő része	Értelmezés	IQ
Fiú	ovi/1 IKG_1	122 pont (90%), a profilívekben döntően „nem jellemző” értékelést kapott.	Az eredmények értelmezése alapján nem vetíthető előre tanulási nehézség kialakulása sem a pontozás, sem a DPV-ben szereplő profilívек alapján.	46 pont (71%)	A gy. „C” értékei a 3, 4, 6, 7 értékeken szerepeltek, a szórás beleesik a normál teljesítménybe, nem mutat számolási problémát.	26–75%	A kiegészítő feladatok százalékos értékei is a normál övezetbe esnek.	106

Közös területek	DPV	Értelmezés	TEDI-MATH	Értelmezés
Számlálás	100%	A közös területeken nem mutatható ki eltérés.	50%	A számlálás és számnév-mennyiség egyeztetése területeken tapasztalható eltérés, de a gyermek teljesítménye így is az átlagövezetbe esik a teljes eredménykiértékelés alapján.
Számnév-mennyiség egyeztetése	100%		73%	
Számszimbólum felismerése	NJ		100%	
Ugyanannyi létrehozása	100%		100%	
Mennyiségi relációk szóban	100%		100%	

Az eredmények értelmezése

A gyermek a **DPV-ben** (122 pont/90%) két szubteszten belül teljesített gyengébben.

A **Szöveges feladatok** megoldásában a sikertelen lényegkiemelés miatt rávezető kérdé-

sekre volt szüksége. A vizsgálatvezető megfigyelései címszó alatt megjelölésre került, hogy a szöveges feladatot nem tudja elismételni (közvetlen verbális emlékezet gyengesége).

A **Sorozatok, analógiák** szubtesztben a szabály felismerése és megtartása a második feladatban hibás volt. A vizsgálatvezető megfigyelései közül megjelölésre került, hogy a feladattípus megértése nehezített, a szabály felismerése, megtartása egy feladatnál helytelen, illetve csak egy változót ismer fel. Figyelembe véve a profilívákat is, kifejezett tanulási nehézség kialakulása nem vetíthető előre. A vizsgálatvezető megfigyelései azonban felhívják a figyelmet az elmaradó részképességekre, amit a DPV alapján készített vizsgálati véleményben jelölni kell (erősségek, gyengeségek, fejlesztendő területek).

A **TEDI-MATH**-ban az alapvizsgálatba tartozó feladattípusok megoldása során (Számológási elvek, Megszámlálás, Döntés arról, hogy a jel arab szám-e, Döntés arról, hogy a szó számnév-e, Tárgyak képeivel történő számolás) a gyermek teljesítménye a C-értékekben 3–7-ig terjed, amely a normál szórás területét fedi le. Ezen belül a **számlálás, megszámlálás** területén az alsó határhoz, míg a számfeldolgozás, számtan területén a felső határhoz közelített a teljesítménye. A teljes vizsgálati anyagot is figyelembe véve (Nagyság szerinti rendezés, Nagyság szerinti osztályozás, Összeadás, Megközelítő nagyság szerinti összehasonlítás – pontmennyiséggel) teljesítménye a normál sávba esik (26–75%, amely a többi sávhoz képest igen nagy szórást engedélyez). A gyermek százalékos rangsorértékei inkább a felső határhoz közelítenek. Az eredmények alapján nem állapítható meg a számolás terén probléma.

A két teszt összesített eredményei az alapfeladatokban azonosan diagnosztizálnak, de a DPV árnyaltabb képet nyújt a gyermek részképességeinek fejlettségéről.

A két teszt közös területeinek eredményeit megfigyelve látható, hogy a számlálás területén a gyermek DPV-ben nyújtott teljesítménye 100%-os, míg a TEDI-MATH-ban 50%-os. Ennek oka az, hogy a DPV a korosztálytól elvárható számkörben számláltat, míg a TEDI-MATH-ban csak akkor adható pontszám, ha sikeresen elszámál a gyermek 31-ig (a gyermek 16-ig tudott számlálni).

A másik eltérés a számnév-mennyiség egyeztetésnél mutatkozik. A DPV az egyeztetést alacsonyabb számkörben méri, igazodva a gyermek életkori sajátosságaihoz, míg a TEDI-MATH magasabb számkörben is végeztet feladatokat. Feladatértési nehézség is megmutatkozott a gyermek megoldásában (az addig megszámlált 9 nyulat az utasítás szerint jobbról balra is elkezdte megszámlálni, de a 9. elemtől folytatva: 10, 11, 12, ... stb.).

2.2. Egy nagycsoportos óvodás gyermek második félévi vizsgálatának eredményei, elemzések

A gyermek egy városi óvodába jár. Normál terhességből, császármetszéssel született. Intellektusa alacsony átlagos. Szociális státusza az átlagosnál rosszabb. Jobbkezes, nagy- és finommozgása diszharmonikus, szókincse szűkös. Logopédiai terápiára jár, a számológási képességeiben kezdettől fogva eltérés tapasztalható.

A gy. neve	Korcsoport	DPV	Értelmezés	TEDI-MATH Alapvizsgálat	Értelmezés	TEDI-MATH Teljes vizsgálat Kiegészítő része	Értelmezés	IQ
Fiú	ovi/2 IKG_2	59 pont (53%), a profilívekben döntően „Jellemző” értékelést kapott.	Az eredmények értelmezése alapján, az intelligenciaszintet is figyelembe véve, a számolási képességek gyengésége mérhető. A DPV-ben a profilívéken több területet érintő részképesség-gyengeség tapasztalható, alacsony, átlagos intellektus mellett.	37 pont (60%)	A gy. „C” értékei a 2, 3, 4, 5 értékeken szerepelnek, a szórás a normál teljesítmény alá is esik, így a számolás terén számolási problémát mutat.	6–10% 11–25% 26–75% > 75%	A kiegészítő feladatok százalékos értékei nagyobb részben a normál övezetbe és az alá esnek.	81

Közös területek	DPV	Értelmezés	TEDI-MATH	Értelmezés
Számlálás	60%	A közös területeken eltérés mutatkozik. A jobb eredmények jórészt abból adódnak, hogy nem várnak el a feladatok olyan ismeretet, amelyet a gyermek még nem tanult, vagy életkora miatt nem elvárható. A rosszabb megoldás a korcsoporttól elvárt színhez mérten mutat elmaradást.	38%	A tesztben a jobb teljesítményt a próbaszerencse feladatmegoldás adja. A rosszabb megoldásokat a gyermek életkorát meghaladó feladatok sora okozza.
Mennyiségállandóság	0%		0%	
Számnév-mennyiség egyeztetése	100%		73%	
Számszimbólum felismerése	0%		75%	
Ugyanannyi létrehozása	100%		100%	
Mennyiségi relációk szövegben	100%		28%	
Pótlás	0%		100%	
Hozzátevés, elvétel (összeadás, kivonás)	50%		0%	
Szöveges feladatok	0%		8%	

Az eredmények értelmezése

A **DPV-ben** (59 pont, 53%) több szubtesztben is tapasztalható volt a gyermek gyengébb teljesítménye: a **Tájékozódás** szubtesztben ujjsismerete kialakulatlan, az ujjak nevének

sorrendi megjegyzése nehézkes. A bal-jobb irányok differenciálása kialakulatlan saját testen, térben, síkban egyaránt. Idő tájékozódása a napszakok tekintetében még nem megfelelő. Csökkenő irányban **számlálása** sikertelen. **Mennyiségállandósága** kialakulatlan. **Mennyiség-számnév egyeztetésnél** (megszámlálás) folyamatosan újra egyeztet magában. **Számemlékezete** fordított sorrendben két szám esetében sem működik. A **számjegyeket** nem ismeri fel, **globális mennyiségfelismerése** 3-as körben is bizonytalan. A **műveletek** közül nem értelmezi a hozzátevést, pótlást, bontást. A **Szöveges feladatok** megoldása rávezető segítséggel is eredménytelen. A **Sorozatok, analógiák** szubtesztben a szabály felismerése és megtartása hibás volt a második feladatban. A *vizsgálatvezető megfigyelései* közül igen sok került megjelölésre. Figyelembe véve a profilíveket is, alacsony átlagos intellektus mellett megmutatkozó részképesség-gyengeségeket tapasztaltunk, amelyek leginkább a számolás területén okoznak szembetűnő elmaradást.

A **TEDI-MATH-ban** az alapvizsgálatba tartozó feladattípusok megoldása során (Számlálási elvek, Megszámlálás, Döntés arról, hogy a jel arab szám-e, Döntés arról, hogy a szó számnév-e, Számok bontása, Tárgyak képeivel történő számolás, Összeadás, Szöveges feladatok) teljesítménye a C-értékekben 2–5-ig terjed, ami részben a normál szórás területét fedi le, de legjobb teljesítménye sem haladja meg a középértéket. Normál teljesítmény alá eső területek: **Számlálási elvek, Döntés arról, hogy a jel arab szám-e, Összeadás.** Normál értékek alsó határát érintő feladatok: Megszámlálás, Számok bontása, Szöveges feladatok. A középértékbe eső feladat a tárgy képeivel történő számolás volt. A teljes vizsgálati anyagot is figyelembe véve (Arab számok nagyság szerinti összehasonlítása, Nagyság szerinti rendezés, Nagyság szerinti osztályozás, Mennyiségállandóság, Numerikus inklúzió, Összeadás pótlással, Kivonás, Számítási koncepciók ismerete, Megközelítő nagyság szerinti összehasonlítás – pontmennyiséggel) a gyermek teljesítménye 50%-os, a normál sávba esik (26–75%). Átlag alatt teljesít a **Nagyság szerinti osztályozás** során és a **Mennyiségállandóság** területén (11–25%). Odafigyelést igénylő területek az **Arab számok nagyság szerinti összehasonlítása** és a **Numerikus inklúzió** (6–10%). Az átlagot meghaladja a Számítási koncepciók ismerete feladatban (próba-szerencse megoldási lehetőség). Az eredményeket figyelembe véve a számolás területén jelentős a probléma.

A két teszt összesített eredménye alapján számolási probléma mutatható ki, némely szubtesztben azonban eltérés volt tapasztalható.

Ha megfigyeljük a két teszt közös területeinek eredményeit, láthatjuk, hogy a számlálás területén a gyermek teljesítménye a DPV-ben 100%-os, míg a TEDI-MATH-ban 38%-os. Ennek oka az, hogy a DPV a korosztálytól elvárható számkörben számláltat, míg a TEDI-MATH-ban csak akkor adható pontszám, ha a gyermek sikeresen elszámál 31-ig (a gyermek 14-ig tudott számlálni). A másik eltérés a számnév-mennyiség egyeztetésnél mutatkozik. A DPV az egyeztetést alacsonyabb számkörben méri, igazodva a gyermek életkori sajátosságaihoz, míg a TEDI-MATH magasabb számkörben végezteti a feladatokat.

A számszimbólum felismerésekor a DPV-ben egyértelműen ki kell választani a számokat, míg a TEDI-MATH-ban próba-szerencse megoldással dolgozhat a gyermek: a képeket nézve, a válasza igen vagy nem (nagyobb esélye van a véletlen találatnak).

A Mennyiségi relációk szóban feladatnál a gyermek a DPV-ben 100%-ot ért el, míg a TEDI-MATH két feladatánál az egyikben 100%, a másikban 28% az elért teljesítménye.

A különbség abból adódik, hogy ahol az életkorának megfelelő a feladattípus, ott jól teljesít, ahol az életkortól elvárhatónál magasabb, ott alulteljesítés mutatkozott.

A Hozzátevés, elvétel feladatnál a gyermek a DPV-ben 50%-ot ért el, míg a TEDI-MATH-ban 0%-ot. Az eltérés oka, hogy a DPV életkornak megfelelő számkörben, játékosan dolgoztatja a gyermeket, míg a TEDI-MATH iskolás jellegű feladatokat ad számára.

A szöveges feladatok esetében a DPV-ben 0%-os a teljesítménye, a TEDI-MATH-ban 8%. Ez az eltérés abból adódik, hogy a DPV tartalmi értelmezést, alkalmazást, műveletre fordítást mér, míg a TEDI-MATH-ban a számeredmények „bemondása” jelenti a megoldást. A megállás akkor lehetséges, ha egymás után ötöt hibázik a gyermek. A feladatok sorában a 9. feladatig jutottunk el, mert 3 hibás eredmény után a gyermek egyet „véletlenül eltalált”, így folytatnunk kellett további öt feladattal.

2.3. Egy első osztályos gyermek második félévi vizsgálatának eredményei

A gyermek kisvárosi általános iskolába jár. Fejlődése megfelelő volt, anamnézisében terhelő adat nem szerepel. Jobbkezes, mozgása összerendezett, beszéd- és nyelvi fejlettsége ép, korának megfelelő. Intellektusa magas átlagos. Szociális státusza átlagos.

A gy. neve	Korcsoport	DPV	Értelmezés	TEDI-MATH Alapvizsgálat	Értelmezés	TEDI-MATH Teljes vizsgálat Kiegészítő része	Értelmezés	IQ
Lány	1/II 1_2	32 pont (24%), a minőségi értékelésben döntően „Jellemző” jelöléseket kapott.	Az eredmények értelmezése alapján, az intelligenciaszintet is figyelembe véve, diszkalkuliár a utaló tünetek tapasztalhatók. A DPV-ben a profilívek alapján több területet érintő rész-képesség-egyenség látható, magas átlagos intellektus mellett.	27 pont (49%)	A „C” értékek a 0, 1, 2, 3, 4, 5 értékeken szerepeltek, a szórás többnyire a normál teljesítmény alá esik, így a számolás terén jelentős probléma mutatható ki.	< 5 6–10% 11–25% 26–75%	A kiegészítő feladatok százalékos értékei jó részt a normál övezetbe és az alá esnek.	113

Közös területek	DPV	Értelmezés	TEDI-MATH	Értelmezés
Számlálás	38%	A közös területeken eltérés mutatkozik. A jobb eredmények jórészt abból adódnak, hogy nem várnak el a feladatok olyan ismeretet, amelyet a gyermek még nem tanult. A rosszabb eredményeket a számolási technika, az eszközhasználat szigorú figyelembevétele okozza.	88%	A tesztben a jobb teljesítményt a próba-szerencse feladatmegoldás okozza, és az, hogy a teszt nem veszi figyelembe, a gyermek hogyan jut el a megoldáshoz: nem értékeli a számolási technika szintjét, az eszközhasználat meglétét, módját. A rosszabb megoldásokat a gyermek életkorát meghaladó feladatok sora okozza.
Mennyiségállandóság	0%		0%	
Számnév-számjegy egyeztetés	100%		21%	
Mennyiségi relációk szövegben	100%		29%	
			61%	
Pótlás, bontás 5-ös, 10-es számkörben szövegben	21%		67%	
			100%	
Összeadás, kivonás szövegben	16%		50%	
			0%	
Szöveges feladatok	19%	33%		
		33%		
Tájékozódás számok között	NJ	8%		
		33%		

2.4. Egy második osztályos gyermek második félévi vizsgálatának eredményei

A gyermek egy kisvárosi iskolába jár. Fejlődése megfelelő volt, anamnézisében terhelő adat nem szerepel. Intellektusa átlagos. Jobbkezes, mozgása összerendezett, beszéd- és nyelvi fejlettsége ép, korának megfelelő. Szociális státusza átlagos.

A gy. neve	Korcsoport	DPV	Értelmezés	TEDI-MATH Alapvizsgálat	Értelmezés	TEDI-MATH Teljes vizsgálat kiegészítő része	Értelmezés	IQ
Lány	2/II. 2_2	113 pont (56%), a minőségi értékelés során minden területen „Jellemző” jelölést kapott.	Az eredmények értelmezése alapján, az intelligenciaszintet is figyelembe véve, tanulási nehézség tapasztalható. A DPV-ben a minőségi értékelés során minden terület elma-	37 pont (67%)	A „C” értékek az 1, 2, 3, 4, 5, 7 értékeken szerepeltek, a szórás a normál teljesítménybe és az alá esik, így a számolás terén számolási	11–25% 26–75% > 75%	A kiegészítő feladatok százalékos értékei jórészt a normál övezetbe esnek.	98

			radást mutat. A profilíveket tekintve sok területet érintő részképesség- gyengeség látható.		probléma mutatkozik.			

Közös területek	DPV	Értelmezés	TEDI-MATH	Értelmezés
Számlálás	100%	A közös területeken kisebb eltérések mutatkoznak, amelyek százalékosan nem számottevőek. A nagyobb eltéréseknél jobb eredmények jórészt abból adódnak, hogy nem várnak el a feladatok olyan ismereteket, amelyet a gyermek még nem tanult. A rosszabb eredményeket a számolási technika és eszközhasználat szigorú figyelembevétel okozza.	100%	A tesztben a jobb teljesítményta próbaszerencse feladatmegoldás okozza, és az, hogy a teszt nem veszi figyelembe, a gyermek hogyan jut el a megoldáshoz: nem értékeli a számolási technika szintjét, az eszközhasználat megletét, módját. A rosszabb megoldásokat a gyermek életkorát meghaladó feladatok sora okozza.
Mennyiségállandóság	100%		100%	
Számnév-számjegyegeztetés	100%		61%	
Mennyiségi relációk szóban	100%		78%	
Pótlás, bontás 5-ös, 10-es számkörben szóban	60%		86%	
Összeadás, kivonás szóban	30%		100%	
Szöveges feladatok	36%		67%	
Tájékozódás számok között	54%		95%	
Helyiérték-fogalom	NJ		87%	
Szorzás szóban	60%		50%	
	100%	100%	60%	
		47%	86%	

A táblázat százalékos eredményeit áttekintve megállapítható, hogy a két teszt a számolási rendszerekhez tartozó alapterületeken azonosan diagnosztizál, de a terápia-relevancia szempontjából fontos bázisfunkciók állapotáról a DPV több információt nyújt.

2.5. Összegző összehasonlító táblázat néhány gyermek vizsgálatának összesített értékei és a DPV profilívei alapján

A gy. neve	Korcsoport	DPV	DPV profilív	TEDI-MATH Alapvizsgálat	TEDI-MATH Teljes vizsgálat Kiegészítő része	IQ	Vélemény
Lány	Ovi1 IKG_1	110/ 136 (81%)	Néhány esetben „Jellemző” területet tartalmaz a minőségi/	40 pont (62%) (2, 3, 4, 7)	6–10%: 1 feladat 11–25%: 2 feladat	90	DPV: a részképességek fejletlenebb működését tapasztaltuk, tanulási

			szöveges értékelések profilívé.		26–75%: 1 feladat		nehézség kialakulására utaló tünetek nem kizárólag a számolás terén. TEDI-MATH: Odafigyelmet igényel.
Fiú	Ovi1 IKG_1	122/ 136 (90%)	Egy-egy esetben tartalmaz „Jellemző” területet a minőségi/szöveges értékelések profilívé.	46 pont (70%) (3, 4, 6, 7)	26–75%: 4 feladat	106	DPV: nincs tanulási, számolási nehézség TEDI-MATH: nincs számolási nehézség
Lány	Ovi2 IKG_2	110/ 112 (98%)	Nem tartalmaz „Jellemző” területet a minőségi/szöveges értékelések profilívé.	74 pont (110%) (5, 6, 7)	11–25%: 1 feladat 26–75%: 4 feladat > 75%: 5 feladat	93	DPV: nincs tanulási, számolási nehézség TEDI-MATH: nincs számolási nehézség
Fiú	Ovi2 IKG_2	59/ 112 (53%)	Sok területet érintő részképesség-gyengesség tapasztalható.	37 pont (57%) (2, 3, 4, 5)	6–10%: 2 feladat 11–25%: 2 feladat 26–75%: 4 feladat > 75%: 2 feladat	81	DPV: alacsony, átlagos intellektus mellett részképesség-gyengesség tapasztalható, amely a számolás területeit is érinti TEDI-MATH: számolási probléma
Fiú	Ovi2 IKG_2	99/ 112 (88%)	Tartalmaz „Jellemző” területeket a minőségi/szöveges értékelések profilívé.	68 pont (104%) (3, 4, 5, 6, 7, 8)	11–25%: 2 feladat 26–75%: 6 feladat > 75%: 2 feladat	106	DPV: nincs tanulási, számolási nehézség, néhány területen fejletlenebb részképességek (pl. munkamemória) TEDI-MATH: nincs számolási nehézség
Fiú	Isk.1. 1_1	112/ 112 (100%)	Nem tartalmaz „Jellemző” területet a minőségi/szöveges értékelések profilívé.	61 pont (94%) (4, 5, 6, 7, 8, 9)	> 5%: 2 feladat 6–10%: 2 feladat 11–25%: 1 feladat 26–75%: 8 feladat > 75%: 5 feladat	119	DPV: nincs tanulási, számolási nehézség TEDI-MATH: nincs számolási nehézség (2 feladatnál lassú reakcióidő)
Lány	Isk.1. 1_1	112/ 112 (100%)	Nem tartalmaz „Jellemző” területet a minőségi/szöveges értékelések profilívé.	57 pont (88%) (2, 4, 5, 6, 7, 8)	6–10%: 2 feladat 26–75%: 10 feladat > 75%: 6 feladat	119	DPV: nincs tanulási, számolási nehézség TEDI-MATH: nincs számolási nehézség (2 feladatnál lassabb reakcióidő)

Lány	Isk.1. 1_1	99/ 112 (88%)	Több esetben tartalmaz „Jellemző” területet a minőségi/szöveges értékelések profilívé. Összesítést I. a mellékletben.	49 pont (75%) (0, 1, 2, 5, 6)	> 5%: 5 feladat 6–10%: 2 feladat 11–25%: 4 feladat 26–75%: 7 feladat	90	DPV: részképességek fejletlenebb működése, tanulási nehézség megjelenésére utaló tünetek, nem kizárólag a számolás terén. TEDI-MATH: odafigyelést igényel, lassabb reakcióidő.
Lány	Isk.1. 1_1	112/ 112 100%	Nem tartalmaz „Jellemző” területet a minőségi/szöveges értékelések profilívé.	59 pont (91%) (4, 5, 6, 7, 8)	> 5%: 2 feladat 6–10%: 1 feladat 26–75%: 11 feladat > 75%: 4 feladat	125	DPV: nincs tanulási, számolási nehézség TEDI-MATH: nincs számolási probléma (lassabb reakcióidő)
Lány	1/II 1_2	31/ 135 (23%)	Több esetben tartalmaz „Jellemző” területet a minőségi/szöveges értékelések profilívé.	24 pont (44%) (0, 1, 2, 3, 4)	> 5%: 4 feladat 6–10%: 2 feladat 11–25%: 4 feladat 26–75%: 8 feladat	90	DPV: diszkalkuliára utaló tünetek TEDI-MATH: diszkalkuliagyánú
Lány	1/II 1_2	32/ 135 (24%)	Több esetben tartalmaz „Jellemző” területet a minőségi/szöveges értékelések profilívé.	27 (49%) (0, 1, 2, 3, 4, 5)	> 5%: 1 feladat 6–10%: 2 feladat 11–25%: 2 feladat 26–75%: 12 feladat	113	DPV: diszkalkuliára utaló tünetek TEDI-MATH: diszkalkuliagyánú
Fiú	2/II 2_2	186/ 200 (93%)	Néhány esetben „Jellemző” területet tartalmaz a minőségi/szöveges értékelések profilívé.	47 pont (85%) (1, 3, 4, 5, 6, 7)	> 5%: 1 feladat 11–25%: 4 feladat 26–75%: 12 feladat > 75%: 4 feladat	110	DPV: nincs tanulási, számolási nehézség, de néhány részképesség gyengébben fejlett (pl. figyelem, munkamemória). TEDI-MATH: nincs számolási nehézség
Lány	2/II 2_2	107/ 200 (54%)	Több esetben tartalmaz „Jellemző” területet a minőségi/szöveges értékelések profilívé.	37 pont (67%) (1, 2, 3, 4, 5, 7)	11–25%: 5 feladat 26–75%: 14 feladat > 75%: 2 feladat	98	DPV: tanulási nehézség a számolás területén TEDI-MATH: Számolási probléma, odafigyelést igényel.

3. Összegzés, konklúzió

A kapott eredmények, adatok összevetésével a két teszt alkalmazásakor az elsődleges, matematikaszpecifikus képességek mérésében (VIDÁKOVICH 2008) hasonló összeredményeket kaptunk (pontoszázós/százalékos értékek).

Az eddigi összehasonlításban már bemutatott eltéréseken kívül (pl.: a DPV az adott korcsoportra szabott feladatokkal és elvárásokkal dolgozik, míg a TEDI-MATH meghaladja azokat, illetve sok a próba-szerencse típusú megoldási lehetőség, a DPV a szelektív terhelés elvét mindvégig szem előtt tartja) a két teszt **értékelési és elvégzési módjában**, valamint a megfigyelési szempontok megadásában tapasztalható eltérés.

A TEDI-MATH kevésbé, míg a **DPV** nagy figyelmet fordít a **számfogalmak** kialakulására és a számolási technikák kialakulásának szintjére, alapvetően arra a tényre, hogy a gyermek alkalmaz-e eszközöket a számolásnál, vagy sem. Amennyiben alkalmaz, a DPV annak fejlettségi szintjét is megfigyeli, valamint műveletvégzés közben **hibaelemzést** végez. Mindez a vizsgálatvezetőtől a gyermekkel való folyamatos **együttgondolkodást** kívánja meg.

A TEDI-MATH teszttel történő vizsgálat alapján megtudhatjuk, hogy mely feladatokban teljesít gyengébben a gyermek. Az okokra azonban kevésbé látunk rá, bár felhívja a figyelmet a megfigyelések lejegyzésére. A megfigyeléshez szempontokat nem ad, illetve újabb megfigyelési helyzetekre tesz javaslatot (ez azonban nagymértékben megnyújtja a bemérési időt a terápia megkezdése előtt). A **DPV** a mérés folyamán **részletes megfigyelési szempontokat** biztosít a vizsgálatvezető számára, amelyek jelölése megkönnyíti a jegyzetelést, megkönnyíti a **differenciáldiagnózis** felállítását és a **szakértői vélemény** megírását.

A TEDI-MATH korcsoportra bontás nélkül, azonos feladatsorokkal és rávezető segítségével végzi a vizsgálatot, majd később, az értékeléskor állapít meg különböző sávokat. A **DPV** korcsoport/osztályfokonként, segítő-rávezető kérdésekkel, **gyakorlási transzfer** is biztosítva, **fokozatosan** épít fel és **dinamikusan értékkel** azonos tartalmú területeket. Az értékelést több **profilíven** jeleníti meg, majd összesíti (l. Melléklet, Isk.1. leány), amely segítségével a különböző feladatok megoldása során végzett hibaelemzések alapján a *nem matematikaszpecifikus képességek*, **bázisfunkciók** működése (erősségek, gyengeségek), ennek tükrében kiegészítő vizsgálatok kijelölése is célzottan meghatározható. A vizsgálat lefolytatása után a DPV összesített mutatói alapján egyértelmű a fejlesztést végző szakember számára, hogy a gyermek **terápiáját** honnan kell indítani, mely főbb területekre és részterületekre terjedjen ki.

Melléklet

Diszkalkulia Pedagógiai Vizsgálata Profilívek Erősségek – Gyengeségek (jelzőtünetek)

Minőségi értékelés, hibaelemzés

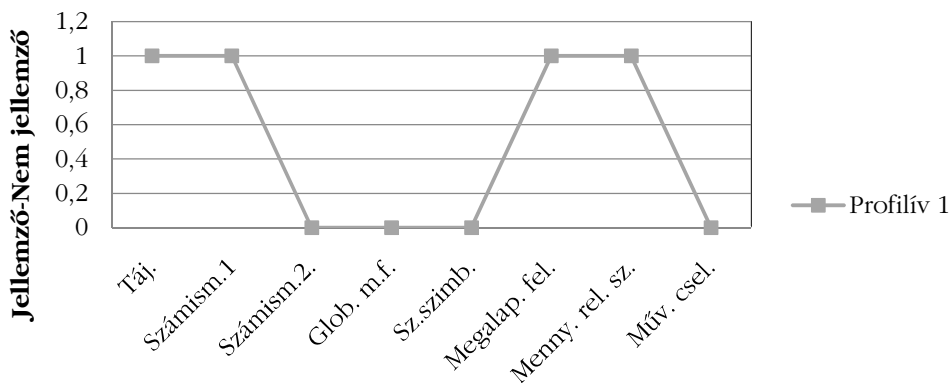
1. Tájékozódás (Hibás bármely egy feladat-csoportnál: J)	2.3. Számemlékezet		2.4.2. Globális mennyiség-felismerés ujjképeken (Helytelen bármely egy feladatnál: J)	2.5.2. Számszimbólumok felismerése (Helytelen bármely egy számmal: J)	2.6.1. Megalapozó fogalmak: Ellenítélpárok; Színek; Főfogalom megnevezése (Helytelen bármely egy feladatnál: J)	2.6.3. Mennyiségi relációk szövegben 5-ös számkörben (Életkortól elmaradó: J)	3.2. Műveletek cselekvésben (Bontás) 5-ös számkörben (Hibás/bizonytalan bármely egy feladatnál: J)
	Számismétlés és előre (Életkortól elmaradó: J)	Számismétlés és fordított sorrendben (Életkortól elmaradó: J)					
Jelölés		J	J	J			J

A vizsgálatvezető megfigyelései, észrevételei, hibaelemzés

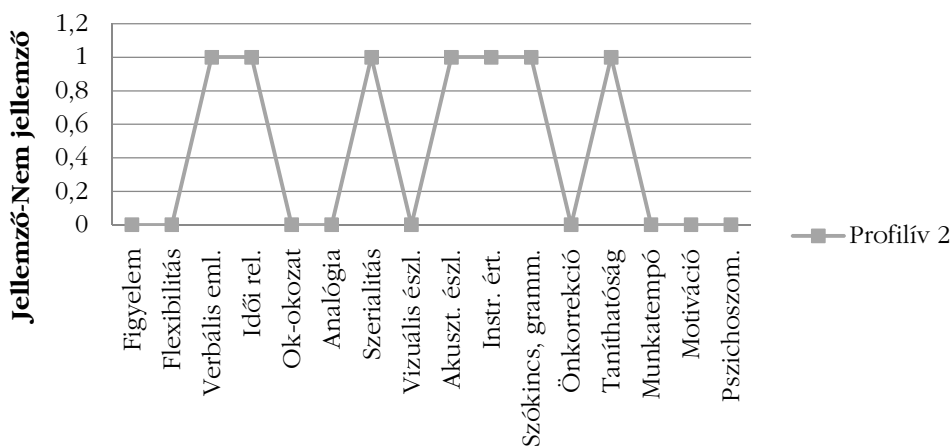
Figyelem (Fáradékony egynél több feladatszo- portnál: J)	Flexibilitás (megapa- dás/nche- zített, rugal- matlan gondolko- dás bár- mely egy alponton belső/ alpontok között: J)	Verbális emlékezet (Gyenge egynél több feladat- csoport- nál: J)	Idői relációk (Hibás/ bizonytalan bármely egy feladat- nál: J)	Ok- okozati összefü- gések (Hibás/ bizonytalan bármely egy feladat- nál: J)	Analógia indoklása (Hibás az 5. születesz- nél: J)	Szerialitás (Hibás/ bizonytalan egynél több feladat- nál: J)	Vizuális észlelés (Hibás/ bizonytalan egynél több feladat- nál: J)	Akuzti- kus észlelés (Hibás/ bizonytalan egynél több feladat- nál: J)	Instrukció- értés (Nehezeített egynél több feladatszo- portnál: J)	Szókincs, gramma- tika (Életkortól elmaradó bármely egy feladat- csoport- nál: J)
Jellemző	J			J	J		J			

Gyakori önkorrekción (Kettő/ kettőnél több sponián javítás bármely egy alponton/feladatsoporton belső: J)	Taníthatóság (Nem/kevésbé hasznosítja a segítséget bármely kettő feladatsopornál: J)	Munkatempó (Saját pszichomotoros tempójához mérten lassabb bármely egy feladatsopornál: J)	Motiváció (Változik bármely egy feladatsopornál: J)	Pszichoszomatikus tünet/tünetek (Megjelenés bármely egy feladatsopornál: J)
Jellemző	J	J	J	J

Minőségi értékelés, hibaelemzés

A vizsgálatvezető megfigyelései, észrevételei, hibaelemzés

Jellemző: 0; Nem jellemző: 1

Irodalom

- CSONKÁNÉ POLGÁRDI V. (2012): Ismertető a Diszkalkulia Pedagógiai Vizsgálatáról óvodás és kisiskolás korú gyermekeknél (1. rész). A Dékány–Juhász-féle diszkalkulia pedagógiai vizsgálat sztenderdizált változata. *Gyógypedagógiai Szemle*, 40(4), 343–351.
- CSONKÁNÉ POLGÁRDI V. – DÉKÁNY J. (2013): Ismertető a Diszkalkulia Pedagógiai Vizsgálatáról óvodás és kisiskolás korú gyermekeknél (2. rész). A Dékány–Juhász-féle diszkalkulia pedagógiai vizsgálat sztenderdizált változata. *Gyógypedagógiai Szemle*, 41(2), 118–136.
- DÉKÁNY J. – JUHÁSZ Á. (2000): Számolási zavar az óvodában és az iskolában (a felismerés szempontjai). In: KOVÁCS F. – VIDOVSKY G. (szerk.): *Alapok*. Anonymus, Budapest. 132–144.

- DEHAENE, S. (2003): *A számérzék. Miként alkotja meg az emberi elme a matematikát?* Osiris Kiadó, Budapest.
- FÁBIÁN M. – LAJOS J. – OLASZ T. – VIDÁKOVICH T. (2008): *Matematikai kompetencia terület.* Educatio, Budapest.
- JÁRMI É. (2012): Számolási képességek fejlődése óvodás és kisiskolás korban. *Pszichológia*, 32(4), 317–339.
- KRAJCSI A. (2005): Numerikus feladatok mögött meghúzódó elemi funkciók mérése a szelektív terhelés módszerével. *Magyar Pszichológiai Szemle*, 60(4), 2, 457–478.
- MÁRKUS A. (2007): *Számok, számolás, számolászavarok.* Pro Die Kiadó, Budapest.
- POLGÁRDI V. (2015): Ismertető a Diszkalkulia Pedagógiai Vizsgálatáról óvodás és kisiskolás korú gyermekeknél (3. rész). A Dékány–Juhász-féle diszkalkulia pedagógiai vizsgálat sztenderdizált változata. *Gyógypedagógiai Szemle*, 43(4), 35–48.
- TEDI-MATH (Liane Kaufmann, Hans-Christoph Nuerk, Martina Graf, Helga, Krinzinger Margarete, Delazer Klaus, Klaus Willmes). Test zur Erfassung numerisch-rechnerischer Fertigkeiten vom Kindergarten bis zur 3. Klasse. Deutschsprachige Adaptation des Test Diagnostique des Compétences de Base en Mathématiques (TEDI-MATH): von Marie-Pascale Noel, Jacques Grégoire und Catherine Van Nieuwenhoven Manual. HUBER (2009).

GMP Beszédpercepciós diagnosztika tanfolyam

A Magyar Gyógypedagógusok Egyesülete folytatja továbbképzési sorozatát a **GMP Beszédpercepciós diagnosztika** című továbbképzés áprilisi fordulójával. A továbbképzés célja a beszédpercepciós diagnosztika megtanulása, alkalmazása, gyakorlati kérdések megvitatása, fejlesztési irányok megismerése. **A továbbképzést dr. Gósy Mária tartja.**

A továbbképzés időpontja:

2016. április 21-22-23. (csütörtök 9–17, péntek 9:30–17, szombat 9:30–17)

A továbbképzés helye:

Budapest, VI. Benczúr u. 33. (MTA Nyelvtudományi Intézet), földszinti nagyelőadó

Részvételi díj: 45 000 Ft.

A díj tartalmazza a *Beszédészlelési és beszédmegértési zavarok* c. könyv CD-s változatát, valamint az elméleti ismeretek összegzését, és tesztlapokat a gyakorláshoz. A részvételi díj nem tartalmazza a diagnosztikához és a terápiához szükséges eszközöket, anyagokat. Ezek a továbbképzés ideje alatt megvásárolhatók.

Akkreditáció: OKM-957/124/2013

A 30 órás továbbképzésen történt részvételt „TANÚSÍTVÁNY” igazolja, amely az akkreditáció előírásainak megfelelően a jelenléthez és az ismeretek vizsga jellegű ellenőrzéséhez kötött.

A továbbképzésre jelentkezhetnek: gyógypedagógusok, logopédusok, gyermekgyógyászok, neurológusok, pszichológusok, pedagógusok (óvónő, tanító, tanár, fejlesztő).

Jelentkezési lap kitöltése: <http://www.nikol.hu/honlap/gmptanfolyam.htm>

A kitöltendő jelentkezési lapot kérjük visszajuttatni.

További információ: dr. Gyarmathy Dorottya: +36-1/321-4830/172-es mellék